

**'n Musikale model van koherensieverhoudings
getoets aan die hand van J.S. Bach se
Schübler-koraalvoorspele: 'n loodsstudie**

deur

Maria Magdalena Pelser

Voorgelê ter gedeeltelike vervulling van die vereistes vir die graad

Doktor in Musiek (Uitvoerende Kuns)

in die

Fakulteit Geesteswetenskappe

Universiteit van Pretoria

Promotor: Prof. W.D. Viljoen

Medepromotor: Prof. W.A.M. Carstens

Pretoria

2009

BEDANKINGS

Dank word uitgespreek teenoor die Universiteit van Pretoria vir die toekenning van 'n universiteitsbeurs vir hierdie studie.

Hartlike dank word betuig aan die volgende persone:

- my promotor, prof. Wim Viljoen, vir sy waardevolle leiding, aanmoediging en begrip gedurende die volle verloop van my studie;
- my medepromotor, prof. Wannie Carstens, wat op 'n laat stadium tot my studie toegetree het, vir sy gewaardeerde raad en entoesiasme, asook die taalkundige advies wat hy aan my gegee het;
- me. Isobel Oosthuizen, verbonde aan die musiekbiblioteek van die Universiteit van Pretoria, vir haar flinke hulpverlening;
- me. Jani van Niekerk, verbonde aan die musiekbiblioteek van die Noordwes-Universiteit (Potchefstroom-kampus), vir haar vriendelikheid en hulpvaardigheid;
- my suster, vir al haar liefde, geduld en aanmoediging;
- my pa, vir al sy liefdevolle aansporing, ondersteuning, hulp en opofferings.

Hierdie proefskrif word opgedra aan my moeder *Hermína Christina Pelsér*, wat na 'n lang terminale siekte op 12 Februarie 2009, oorlede is.

SOLI DEO GLORIA

SUMMARY

A MUSICAL MODEL OF COHERENCE RELATIONS EVALUATED AGAINST J.S. BACH'S *SCHÜBLER CHORALES*: AN INAUGURAL STUDY

In text linguistics coherence is seen as one of the key factors in communication and textual interpretation. Text linguistics, as an interdisciplinary field of study concerning the textuality of texts in conjunction with coherence, can probably be of great importance in current musicology, especially as the problem concerning musical meaning, is still an ongoing debate. The design of a musical model of coherence relations is a new field of study and can not be connected to present day language models, therefore a new model should be invented. It should be kept in mind that adaptations in text linguistics can be of great influence in musicology today and on music in its relation to language. Musical interlocution forms the basis for musical coherence relations as method of musical communication. Musical communication has its origin in the top/cohesive surface of the musical text and disseminates to the lower/coherensive surface of the musical text. Although there is an interaction between musical cohesion and coherence, coherence relations are more concentrated on the lower level. *Musical illocution* and *musical blended perlocution* function within the coherensive musical and word texts. The listener plays a big role in this process, because musical coherence is the platform for musical interpretation. As listeners design a word text around the music text, *musical blended perlocution through association* results. The addition of associative meaning to the musical text has the result that the linguistic perlocution and the musical perlocution intermix with one another. One must keep in mind that perlocution differs in language and music. It will be indicated that musical coherence relations have a dual character. It will be argued here that the principles of musical textuality, adjusted from those textlinguistically practised by De Beaugrande & Dressler (1981) and Carstens (1997, 2000, 2009), as well as the three musical functions, adapted from Austin's (1962) determination in language, figure strongly in J.S. Bach's *Schübler Chorales*.

SLEUTELTERME / KEYWORDS

"Musikale koherensieverhouding"	<i>"Musical coherence relation"</i>
"Musikale koherensie"	<i>"Musical coherence"</i>
"Musikale tekstualiteit"	<i>"Musical textuality"</i>
"Musikale lokusie"	<i>"Musical locution"</i>
"Musikale illokusie"	<i>"Musical illocution"</i>
"Musikale vermengde perlokusie deur assosiasie"	<i>"Musical blended perlocution through association"</i>
"Musikale betekenis"	<i>"Musical meaning"</i>
"Musikale effek"	<i>"Musical effect"</i>
Schübler-koraalvoorspele	<i>Schübler Chorales</i>

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1

PROBLEEMSTELLING EN DOELSTELLINGS

Probleemstelling en motivering.....	1
Doelstellings.....	2

HOOFSTUK 2

HEDENDAAGSE BENADERINGSWYSES TOT MUSIKALE BETEKENIS IN DIE MUSIEKWETENSKAP

Inleiding.....	3
Die onafhanklike bestaansreg van musiek.....	3
'n Nuwe benaderingswyse tot analise.....	4
Verskeie uitgangspunte betreffende musiek en taal.....	5
Teenstanders.....	6
Voorstanders.....	7
Ooreenkomste.....	9
Verskille.....	10

Musiek en betekenis	13
Hernieude besinning	13
Onderskeid binne musikale betekenis	14
Die skep van betekenis.....	15
Die insluiting van beide struktuur én kultuur.....	16
Musiek en metafoor	16
Musikale verhoudings	18
Samevatting	22

HOOFSTUK 3

HEDENDAAGSE MUSIEKWETENSKAP EN TEKSLINGUISTIEK

Inleiding.....	23
Tekslinguistiek	23
Hedendaagse musiekwetenskap.....	30
Hedendaagse musiekwetenskap en tekslinguistiek.....	38
Musikale koherensieverhouding	39
Musikale koherensieverhoudings se drie gesamentlike musikale funksies.....	39
Musikale tekstualiteit.....	49
Benadering.....	62
Uitsig	64
Samevatting	68

HOOFSTUK 4

'N MODEL VAN MUSIKALE KOHERENSIE- VERHOUDINGS SAAMGESTEL, VERKLAAR EN GETOETS IN J.S. BACH SE *SCHÜBLER*- KORAALVOORSPELE

Inleiding.....	70
Opsommende verklaring van tekslinguistiese terme wat vir musiekwetenskap- like gebruik aangepas is	70
Musikale koherensieverhoudings in <i>Wer nur den lieben Gott lässt walten</i> (BWV 647)	73
Woordteks	73
Woordteks en musiekteks.....	76
Interaktiewe teenwoordsang.....	84
Musikale vermengde perlokusie deur assosiasie	85
Musikale koherensieverhoudings in <i>Meine Seele erhebt den Herren</i> (BWV 648)	89
Woordteks	89
Woordteks en musiekteks.....	91
Interaktiewe teenwoordsang.....	91
Musikale vermengde perlokusie deur assosiasie	94
Musikale koherensieketting	96
Musikale koherensieverhoudings in <i>Wachet auf, ruft uns die Stimme</i> (BWV 645)	97
Woordteks	97

Woordteks en musiekteks.....	98
Konstante woordtekssang	99
Musikale vermengde perlokusie deur assosiasie	99
Musikale koherensieverhoudings in <i>Kommst du nun, Jesu, vom Himmel herunter?</i> (BWV 650)	104
Woordteks en musiekteks.....	104
Musikale vermengde perlokusie deur assosiasie	106
Musikale koherensieverhoudings in <i>Ach bleib bei uns, Herr Jesu Christ</i> (BWV 649)	109
Woordteks en musiekteks.....	109
Musikale vermengde perlokusie deur assosiasie	109
Musikale koherensieverhoudings in <i>Wo soll ich fliehen hin</i> of <i>Auf meinen lieben Gott</i> (BWV 646)	113
Musikale aanhaling	113
Musikale gesprekvoering	115
Musikale vermengde perlokusie deur assosiasie	116
Gevolgtrekking	117
Samevatting	118

HOOFSTUK 5

SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING

Samevatting	119
Gevolgtrekking	122
Aanbevelings	122

LYS VAN VOORBEELDE

Voorbeeld 1: Die basiese woordteks in Bach, <i>Wer nur den lieben Gott lässt walten</i> (BWV 93), 4. "Aria Duetto", mate 1-50.....	74
Voorbeeld 2: Die musikale samestelling geïllustreer in Bach, <i>Wer nur den lieben Gott lässt walten</i> (BWV 93), 4. "Aria Duetto", mate 1-50	75
Voorbeeld 3: Musikale gesprekvoering geïllustreer in Bach, <i>Wer nur den lieben Gott lässt walten</i> (BWV 93), 4. "Aria Duetto", mate 1-50	79
Voorbeeld 4: Musikale vermengde perlokusie deur assosiasie geïllustreer in Bach, <i>Wer nur den lieben Gott lässt walten</i> (BWV 647), mate 1-34	88
Voorbeeld 5: Die musikale samestelling geïllustreer in Bach, <i>Meine Seele erhebt den Herren</i> (BWV 10), 5. "Duetto e Corale", mate 1-35	90
Voorbeeld 6: Interaktiewe teenwoordsang geïllustreer in Bach, <i>Meine Seele erhebt den Herren</i> (BWV 10), 5. "Duetto e Corale", mate 1-35	92
Voorbeeld 7: Bach, <i>Meine Seele erhebt den Herren</i> (BWV 648), mate 1-35	95
Voorbeeld 8: Die basiese woordteks in Bach, <i>Wachet auf, ruft uns die Stimme</i> (BWV 140), 4. "Chorale", mate 1-74	98
Voorbeeld 9: Bach, <i>Wachet auf, ruft uns die Stimme</i> (BWV 140), 4. "Chorale", mate 0 ^{4b} -74	100
Voorbeeld 10: Musikale vermengde perlokusie deur assosiasie geïllustreer in Bach, <i>Wachet auf, ruft uns die Stimme</i> (BWV 645), mate 0 ^{4b} -23	103
Voorbeeld 11: Bach, <i>Lobe den Herren, den mächtigen König der Ehren</i> (BWV 137), 2. "Aria", mate 1-23	105
Voorbeeld 12: Bach, <i>Kommst du nun, Jesu, vom Himmel herunter?</i> (BWV 650), mate 1-26.....	108
Voorbeeld 13: Konstante woordtekssang geïllustreer in Bach, <i>Bleibe bei uns, denn es will Abend werden</i> (BWV 6), 3. "Choral", mate 1-31	111
Voorbeeld 14: Musikale vermengde perlokusie deur assosiasie geïllustreer in Bach, <i>Ach bleib bei uns, Herr Jesu Christ</i> (BWV 649), mate 1-35.....	112

Voorbeeld 15: Die woordteks van die koraal <i>Auf meinen lieben Gott</i>	113
Voorbeeld 16: "Musikale aanhaling" uit <i>Auf meinen lieben Gott</i> , "Choral", mate 1-12.....	114
Voorbeeld 17: "Musikale aanhaling" geïllustreer in Bach, <i>Wo soll ich fliehen hin</i> of <i>Auf meinen lieben Gott</i> (BWV 646), mate 1-21	116

LYS VAN TABELLE

Tabel 1: J.S. Bach se ses <i>Schübler</i> -koraalvoorspele met elk se oreenstemmende oorspronklike kantate-beweging.....	33
Tabel 2: Die oorspronklike kantate-bewegings tot die <i>Schübler</i> - koraalvoorspele se bedoelde Christelike feesviering en gepaardgaande invloeduitoefende teks uit die Bybel	54

LYS VAN FIGURE

Figuur 1: Skematiese voorstelling van musikale koherensieverhoudings se drie gesamentlike musikale funksies	42
Figuur 2: Skematiese voorstelling van die insluiting en vereniging van die ses beginsels van musikale tekstualiteit in musikale koherensie as sewende beginsel.....	50
Figuur 3: Skematiese voorstelling van die benadering van musikale koherensieverhoudings vanuit die bo-liggende en dieperliggende vlak.....	63
Figuur 4: Skematiese voorstelling van die insluiting en vereniging van die sewe beginsels van musikale tekstualiteit in musikale koherensieverhoudings se drie gesamentlike musikale funksies	64
Figuur 5: Skematiese voorstelling van musikale koherensieketting.....	96

BIBLIOGRAFIE

Bibliografie	124
Diskografie	136